



## جغرافیای ایران

### سوالات درس ششم

۱- مهم ترین منابع آب قابل دسترس را بنویسید.

در فصول سرد سال، ریزش برف و باران به صورت جریان آب رودها، منابع آب کشور را تغذیه می

کند و در فصول گرم، آب های فرو رفته در زمین به صورت چشمه، چاه و قنات، آب مورد نیاز ساکنان بخش های مختلف را تأمین می نمایند.

۲- پدران ما برای تأمین آب چه اقداماتی را انجام دادند؟

پدران ما در قرن های گذشته با توجه به کم آبی و خشک بودن سرزمین ایران برای دستیابی به آب، حفر قنات را ابداع کرده اند تا در تمام سال، آب مورد نیاز را در اختیار داشته باشند.

۳- ویژگی های رودهای ایران را بنویسید.

- در ایران بیشتر بارش ها در اواخر فصل پاییز تا اوایل فصل بهار رخ میدهد، به این دلیل هر چه به پایان این دوره نزدیک تر می شویم، آب دهی رودها بیشتر می شود.

- با توجه به ناهمواری ها و جهت آن ها، هر چه از غرب به سمت شرق کشور برویم، مقدار آب رودها کم تر می شود.

- رودهایی که از کوهستان های بلند و برف گیر تغذیه می شوند، دائمی هستند. اگر این رودها در نواحی مرطوب، جریان یابند مقدار آب آنها بیش تر خواهد بود.

- رودهای مناطق نسبتاً خشک بیشتر طغیانی، تصادفی و اتفاقی، و مقدار آب آنها در سال های مختلف متفاوت است.

۴- کانون آبرگیر را تعریف کنید.

در مناطق کوهستانی، مکان هایی وجود دارد که آب بخش هایی از رودها را تأمین می کنند. به این مکان ها کانون های آبرگیر می گویند.

۵- کانون های آبرگیر در حد فاصل ..... قرار دارند و بر خط تقسیم آب های محلی منطبق هستند.

حوضه های آبریز



۶-درچه صورتی رودهایی که از کانون های آبریز سرچشمه می گیرند در جهات مختلف جریان یابند؟

گاهی آب کانون های آبریز وارد چندحوضه آبریز نزدیک خود می شوند. بنابراین رودهایی که از

کانون های آبریز سرچشمه می گیرند ممکن است در جهات مختلف جریان یابند.

۷-انواع کانون های آبریز را بنویسید.

دائمی - فصلی - اتفاقی

۸-کانون آبریز دائمی چه ویژگی هایی دارند؟

کانونهای آبریزی که بیش از ۵۰۰ میلیمتر بارش داشته باشند و حداقل در هشت ماه از سال، این بارشها اتفاق بیفتند، به آنها کانون های دائمی میگویند.

۹-کانون آبریز فصلی چه ویژگی هایی دارد؟

اگر کانون های آبریز در فصول سرد سال، ذخیره برف خود را تا ابتدای ماه های گرم سال حفظ کنند، بدون توجه به میزان بارش و زمان آن جزء کانون های فصلی به شمار می رود. کانون های آبریز فصلی را روی نقشه مشخص کنید.

۱۰-کانون آبریز موقتی چیست؟

در کوهستان های نزدیک به مناطق گرم و خشک، که گاهی بارش های کوتاه و اتفاقی رخ می دهد، نوعی کانون آبریز موقت شکل می گیرد که آنها را کانون های اتفاقی می نامند. کانون های آبریز اتفاقی را روی نقشه مشخص کنید.

۱۱-حوضه آبریز را تعریف کنید.

به محدوده ای که با توجه به شکل زمین و شیب ناهمواری ها، آب های جاری را به سوی پایین ترین نقطه آن هدایت کند، حوضه آبریز می گویند.

۱۲- انواع حوضه آبریز را نام ببرید.

داخلی - خارجی

۱۳-حوضه آبریز خارجی چیست؟



سرزمینی که رودهای آن به دریا‌های اطراف کشور می‌ریزد؛ اما در طول مسیر، مورد استفاده قرار می‌گیرند.

#### ۱۴- حوضه آبریز داخلی چیست؟

یعنی رودهایی که تمام آب آنها در کشور جریان دارد و وارد دریاچه‌های داخلی می‌شود.

#### ۱۵- مهم‌ترین دریا‌های ایران را نام ببرید.

در شمال و جنوب کشورمان دریا‌های مهمی قرار دارد. در شمال، دریای خزر و در جنوب، خلیج فارس و دریای عمان.

#### ۱۶- اهمیت دریا‌های ایران چیست؟

دریاها از این نظر، که ما را به سایر نقاط جهان متصل می‌کنند، بسیار اهمیت دارند، به گونه‌ای که ما در جنوب کشور از طریق دریای عمان با اقیانوس هند ارتباط داریم و در شمال، دریای خزر از طریق کانال راه ولگا-دن به دریای سیاه ارتباط پیدا کرده است.

#### ۱۷- جهت امتداد دریای خزر چیست؟

دریای خزر، پهنه آبی بزرگی است که در امتداد شمال به جنوب کشیده شده است.

#### ۱۸- نحوه پیدایش دریای خزر را بنویسید.

این دریا از بقایای دریای عظیم تتیس است که زمانی بخش اعظم نیمکره شمالی را پوشانیده بود. از حدود ۶۰ میلیون سال پیش این دریا از بقیه آب‌های قدیمی جدا ماند و به شکل بزرگ‌ترین دریاچه جهان درآمد.

#### ۱۹- چرا به دریاچه خزر، دریا می‌گویند؟

به دلیل وسعت زیاد، نام دریا را بر آن نهادند.

#### ۲۰- نام‌های دیگر دریای خزر را بنویسید.

این دریا را به نام‌های مختلفی می‌نامند؛ از جمله دریای مازندران، کاسپین، قزوین، گرگان، طبرستان، هیرکانی و دریای دیلم.



در حال حاضر نام آن، دریای خزر است و در نقشه های خارجی کاسپین نامیده میشود.

### ۲۱- میزان طول و عرض دریای خزر و میزان ارتفاع سطح آب دریای خزر را بنویسید.

طول این دریا حدود ۱۲۰۰ کیلومتر و عرض متوسط آن ۳۰۰ کیلومتر است.

مساحت آن با توجه به تغییرات سطح آب، متفاوت است.

### ۲۲- میزان ارتفاع سطح آب دریای خزر نسبت به سطح آب های آزاد چقدر است؟

سطح آب این دریا از سطح آبهای آزاد حدود ۲۸ متر پایین تر است.

### ۲۳- کشورهای اطراف دریای خزر را نام ببرید.

- ایران در جنوب دریای خزر

- جمهوری آذربایجان در غرب دریای خزر

- روسیه در شمال دریای خزر

- ترکمنستان در شرق دریای خزر

- قزاقستان در شرق و شمال شرق دریای خزر

### ۲۴- رودهای مهمی که به دریای خزر می ریزند را نام ببرید.

طولانی ترین رودهایی که به این دریا می ریزند عبارت اند از

رود ولگا و اورال از شمال، سفید رود و هراز از جنوب، رود اترک و گرگان از جنوب شرق و رود کورا

و ارس از سمت جنوب غرب.

### ۲۵- اهمیت دریای خزر را بنویسید.

از جمله دلایل اهمیت این دریا می توان به تجارت دریایی، بهره برداری از منابع نفتی، ویژگی های

خاص محیط زیست، گردشگری و صید ماهی اشاره کرد. انواع ماهیان خاویاری جهان فقط در این

دریا زندگی می کنند. بعضی از تالاب های حاشیه این دریا، محل توقف پرندهگان مهاجر است. در

بستر این دریا منابع وسیعی از نفت و گاز ذخیره شده است.

### ۲۶- نحوه پیدایش خلیج فارس را بنویسید.

پیشروی آب اقیانوس هند از طریق دریای عمان و تنگه هرمز به دره های زاگرس جنوب شرقی،

خلیج « خلیجی هلالی شکل در جهت شرقی غربی به وجود آورده که صدها سال است به آن



۲۹

میگویند « دریای پارس » یا « فارس ».

۲۷- ابعاد خلیج فارس را بنویسید.

طول آن حدود ۹۰۰ کیلومتر و عرض متوسط آن ۲۵۰ کیلومتر است.

۲۸- رودهای مهم که به خلیج فارس می ریزند را نام ببرید.

کارون، کرخه و دالکی و مند.

۲۹- پرآب ترین رود ایران کدام است؟

کارون پرآب ترین و تنها رودخانه قابل کشتیرانی ایران است.

۳۰- خور چیست؟

به خلیج های کوچک سواحل آن میگویند؛ مثل خور موسی « خور ».

۳۱- جزایر خلیج فارس را نام ببرید.

جزایر قشم، خارک، لاوان، کیش، فرور، تنب بزرگ، تنب کوچک، ابوموسی، هنگام، لارک، هرمز.

۳۲- بزرگ ترین جزیره ایرانی در خلیج فارس کدام است؟

قشم

۳۳- اهمیت خلیج فارس را بنویسید.

از جمله دلایل اهمیت این خلیج، تجارت دریایی و وجود منابع عظیم نفت و گاز در بستر آن و انواع

ماهی و میگو است. خلیج فارس از مهم ترین مراکز صید و پرورش مروارید است. تنگه هرمز، که

محل اتصال این خلیج به دریای عمان است یکی از مهم ترین مکان های نظامی جهان است.

۳۴- ویژگی های دریای عمان را بنویسید.

- تنها دریای آزاد ایران، که از طریق آن می توان به آبهای همه دریا های جهان دسترسی داشت،

دریای عمان (مُکران یا مَکران) است.

- دریای عمان بخشی از آبهای اقیانوس هند است که با تنگه مهم هرمز از خلیج فارس جدا می

شود.

- عمق این دریا گاهی تا ۲۰۰۰ متر هم می رسد، از این نظر برای عبور کشتی های تجاری و نفتکش

های غول پیکر بسیار مناسب است.



### ۳۵- قابلیت های منطقه دریای عمان را بنویسید.

-این منطقه دارای ویژگی ها و قابلیت های منحصر به فرد بوده از جمله جنس ساحل، عمق بسیارخوب دریا و عدم نیاز به استفاده از آبراه و کانال های دریانوردی در سواحل مکران، امکان ساخت و توسعه بدون محدودیت بنادر، به ویژه جهت پهلوگیری کشتی های اقیانوسی را فراهم ساخته است.

### ۳۶-تعریف آلودگی دریاها و پیامدهای آن را بنویسید.

ورود مستقیم یا غیرمستقیم هرگونه ماده یا انرژی به محیط زیست دریایی است که به کاهش تولید و همچنین کاهش رشدونمو جانداران منجر شود و تأثیرات سوء، بر سلامت و بهداشت آبزیان و انسان داشته باشد.

### ۳۷- آلاینده هایی که دریاهاى ایران را تهدید می کنند را نام ببرید.

- فاضلاب های شهری، صنعتی و کشاورزی
  - زباله های جامد مثل پلاستیک
  - آلاینده های شیمیایی شامل مواد آلی، معدنی و رادیواکتیو
  - استخراج و حمل و نقل نفت
  - ورود کودها و سموم شیمیایی مصرف شده در اراضی کشاورزی توسط رودها
- ### ۳۸-انواع دریاچه های ایران از نظرزمانی نام ببرید.

دائمی-فصلی

### ۳۹- دریاچه از نظر چگونگی تشکیل، انواع مختلفی دارد. نام ببرید.

دریاچه های قله سبلان و دماوند دریاچه آتش فشانی می گویند. دریاچه های یخچالی، تکتونیک، سدی، ساحلی و هلالی، انواع دیگر دریاچه ها هستند.

### ۴۰- بزرگ ترین دریاچه ایران را نام ببرید.

دریاچه ارومیه

### ۴۱- نام های دیگر دریاچه ارومیه را بنویسید.

چیچست و کبودان



#### ۴۲- منابع تامین آب دریاچه ارومیه را نام ببرید.

آب این دریاچه علاوه بر چشمه های کف و حاشیه آن، از طریق رودهای متعددی تأمین می شود مانند تلخه رود و زرینه رود و سیمینه رود

#### ۴۳- کدام قسمت دریاچه ارومیه عمیق تر است؟

عمیق ترین نقطه این دریاچه در شمال غربی آن است.

#### ۴۴- جزایر مهم دریاچه ارومیه را نام ببرید.

جزیره کبودان (قویون داغی)، اشک داغی، آرزو و اسپیر.

#### ۴۵- علل شوری زیاد دریاچه ارومیه را بنویسید.

به علت عبور برخی از این رودها از لایه های نمکی، آب این دریاچه بسیار شور است، به حدی که هیچ موجود زنده ای نمی تواند در آب های آن زندگی کند. آرتمیای زمانی که هنوز آب دریاچه فروکش نکرده بود در آن زندگی می کرد.

#### ۴۶- اهمیت دریاچه ارومیه را بنویسید.

وجود جزایر متعدد در آن است که محل سکونت انواع پرندگان مهاجر است. و همچنین در اطراف دریاچه، املاح و رسوباتی است که برای درمان امراض پوستی مورد استفاده قرار میگیرد. آب این دریاچه موجب معتدل شدن آب و هوای منطقه شده است.

#### ۴۷- دلایل کاهش آب دریاچه ارومیه را بنویسید.

- گرم شدن عمومی هوا

- کاهش بارش در حوضه آبریز دریاچه

- برداشت بی حساب از چاه های اطراف دریاچه

- تغییر کشت از محصولات آبی که آب کمتری نیاز داشته اند، به محصولات آبی که کشت آنها به آب

زیادی احتیاج دارد.

- تغییر در میزان آب ورودی به دریاچه، در مسیر رودهایی که به آن می ریزند (احداث سد های

متعدد).

- وجود موانعی که چرخه آب را در دریاچه تغییر داده است.

- تغییرات زمین ساختی بستر، به شکل بالا آمدن کف دریاچه.